

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Clericorum Cvm Foeminis Cohabitatione, Licitane Ea Sit An Non, Tractatus Ethicvs

Bossem, Matthias van

Dvaci, 1586

Sermo Tertivs.

urn:nbn:de:hbz:466:1-45844

S E R M O
TERTIVS.

EST deinde illicita hæc promiscua sacerdotum cum mulieribus mansio, ex eo quod luculentam quandam præ se ferat speciem mali. Debent siquidem cum omnes omnino Christiani, tum præcipuè sacerdotes, non solum ab omni se semper abstinere malo, verum etiam ab omni diligenter cauere specie mali: ne fortè si vel per speciè mali alijs offendiculo fuerint, iam ingens oboriatur periculum: ne propter contemptibilem vitã ministrorum, ipsum aliquando sanctissimum eorum contemnatur quoq; ministeriũ. Neminis dantes vllã offensionẽ, vt nõ vituperetur ministeriũ nostrũ. Trahit autem ista, quã nunc tractamus, cohabitatio nõ minimã ex eo mali speciẽ, quod sacerdotibus propter perpetuæ votum castitatis, quo eos teneri obligatos, omnibus notissimũ est, nõquam ad opus cõiugale procedere, fas sit; sed totam debeant in cœlibatu, eoque casto ac illibato, sicut cœlites, transigere vitam. Etenim veluti communis quidã apud

2. Cor. 6.

D. Sotus
de iust. et
iure li. 7.
qu. 50
ar. 3.

apud vulgus habetur cōceptus, semperq;
 habitus fuit, esse quasi impossibile, vt illi-
 batā is semper, sicuti vouit, mente & cor-
 pore tueatur castitatē, cum quo eadē sem-
 per in domo, foemina versari cōspicitur.
 Hunc porrò communē aduersus ancilla-
 tores presbyteros, quē diximus cōceptū
 vulgi, in primis probrosum illud, & pudē
 dū in focarias ipsorū, & culinarias ancil-
 las palā & apertē testatur adagiū: mech-
 ne de prestres: siue quod apud Teutones
 horribilius sonat, Papen hoer, id est, scortū
 sacerdotis: quodq; tot ante annorū cē-
 turias, in id genus cohabitatrices, & coha-
 bitatores, Antiochiæ cōfictum fuisse no-
 uerūt eruditi, infame vocabulū *ἐπεισά-
 κλων καὶ συνεισάκτων*. Talia enim diēteria,
 talesq; appellationes, nō aliter iactātur in
 vulgus, ac olim iactata fuerunt, quā si per
 hoc ipsum sinistram de se foemina suspi-
 cādi prēbere crederetur occasiōē, quod
 sese ad ancillandum in domū dedere nō
 reformidet presbyteri. Neque verò est
 quod, hac quidē in re, leuis de nobis su-
 perbē contēnamus iudicia vulgi; quādo
 seuerissimē prohibitum sit scandalū etiā
 vnius alicuius pusilli. Quid quod cōmuni
 eiuf-

*Euseb. 16
 7. hist. ca.
 30
 iuxta gra-
 ecam. dist.*

Math. 18.

eiusdē existimationis cōceptu grauet ordinē nostrū, ipsæ quoq; summorū, apud Christianos, principū sanctiones? Certē authenticorū collatione 9. legimus, iā olim Imperatorem Iustinianū presbyteris, diaconibus, subdiaconibus, & omnibus in clero conscriptis, interdixisse, ne vllam in domo propria superinductā haberēt mulierē, præter matrē, aut sororē, aut filiā, aut alias similis generis personas, quæ omnē effugiūt suspiciōnē: episcopis verò nullā prorsus, ne matrē quidē, aut sororē permisisse, vt domi suæ sustinerēt mulierem: quippe qui se totius cleri formā præbere debeāt. Qua ex forma facilē cōsequatur, vt clerici inferiores extraneas saltem nō grauatē suis ædibus excludant mulieres: quando prius prælatū suū episcopū, sua à cohabitatione, foëminas arcere cōspiciūt, citra exceptionem, omnes. Multoq; antè tale fecerāt interdictū Honorius & Arcadius: Eū qui probabilē sæculo disciplinā agit, decolorari cōsortio sororię appellationis nō decet. Quicūq; igitur cuiuscūq; gradus sacerdotio fulciūtur, vel clericalis honore cēsantur, extranearū sibi mulierū interdicta cōsortia cognoscāt. Nota verbū decolorationis. Plura apud Photiū patri-

*tit. 15. de
sanctiss.
episc.*

*Cod. li. 1.
de episc.
& cleric.
li. 19. tit.
6.*

patriarchā Cōstantinopolitanum, tit. de parœcijs . Quorsum autem illiusmodi functiones sæcularium principum, de statu clericorum, nisi quod aliter quādo uiuitur, deuotæ tunc semper arbitrarentur periclitari virtutem castitatis , illudque periculum quā longissimè optarent esse remotum? Vnde eodem statim in titulo, idem, quem allegauimus , subiungit imperator, Iustinianus: Si quis autē episcopus hoc probetur nequaquā custodiens, sed scēminam aliquam, qualem illā cumque, sibi cohabitare admiserit; ab episcopatu eijciatur. Ipse enim se episcopatu ostēdit indignum. Amplius dico. Grauat nos, prō dolor , cōmuni flagitiosæ huius suspensionis conceptu , eminentissimorū præterea, in ecclesia Christi, sacerdotum & theologorum autoritas. Quid enim s. Bernardus, qui suo seculo curus Israël, & auriga fuisse uideri potest? Ignis, ait, & stuppa flammam nutriunt in vnum posita. Nec aliter vir & scēmina , si in vnum positi fuerint, licet malum non faciant, tamen per malam inter se assiduitatem, malam nutriunt famā. Cūque quidā, per id tempus , quendam criminarentur cleri-

*De modo
bene vi-
uendi ad
religios.
chr. cap.
58.*

clericum, deque incōtinentiæ suspectum haberent flagitio, propterea quòd focariam quāpiam domi suæ foueret mulierculam: audiamus quid vir sapientissimus rescripserit, posteaquam clericus ille, tales per suspiciones & obloquia, iniuria se affici, quiritatus esset. Quotidie, inquit, bone vir, conuersaris cum foemina: & continens vis putari? Esto quòd sis: maculam tamen suspitionis portas. Scādalum mihi es. Tolle materiam, & causam scandali. Alioqui cum foemina semper esse, & foeminā non cognoscere, hoc ego maius reputo, quā fuscitare mortuos. Qui ergo quod minus est, non potes, quod maius est, quomodo credam tibi? Diuum Hieron. quādo hīc sanctam suam effundere audimus bilem, ille istiusmodi cohabitaticibus, nouum sine nuptijs nomen imponit vxorum, nouum eas appellat concubinarum genus, & vniuiras vocat meretrices. Miraturque vir sanctus, vnde pestis ista in ecclesiam introierit. Et b. Ioan. Chrysoft. si inquit, potest æthiops mutare pellem suam, aut pardus suas varietates, poterunt & mulieres tales, quæ sacerdotibus cohabitare nō reformidāt,

E macu-

*Ad Eusebium
Stoch. de
custod.
virginitatis.*

*In sermone
de
ipsis.*

maculam deponere ignominia. Sic illi,
Nec mirum. Re namque vera communis
iste vulgi cōtra nos, nostraque cōtra foe-
minina contubernia conceptus, quē &
ipsi, tres isti sacerdotes, & ecclesiae docto-
res minimè vulgares, tam apertè suo, vt
iam vidimus, suffragio confirmant, sacrae
quoque scripturę fulcitur autoritate.

Eccl. 4. 2. Quid enim ecclesiasticus? In medio mu-
lierū noli conuersari. De vestimētis pro-
cedit tinea: & à muliere iniquitas. Quid

Eccl. 7. Salomon? Lustraui vniuersa animo
meo; vt quærerem sapientiam & ratio-
nem, & vt cognoscerem impietatem
stulti, & errorem imprudentium. Et in-
ueni amariorem morte mulierem: quę
laqueus venatorum est, & sagena cor-
eius: vincula sunt manus illius. Qui pla-
cet deo, effugiet illam. Quodque pro-
positi nunc nostri vicinius collineat sco-

Prov. 6. pum: Nunquid potest homo abscon-
dere ignem in sinu suo, vt vestimenta il-
lius non ardeant: aut ambulare super
prunas: vt non conburantur plantę eius?
Sic qui ingreditur ad mulierem proxi-
mi sui, non erit mundus, cū tetigerit
eam. **Quod si enim sic sese res habet, sa-**

era

era attestante scriptura , de viro, qui so-
lùm ingreditur ad mulierē proximi sui,
& tangit eam : quid ergo suspicandum
relinquitur, de continua ista sacerdotum,
atque domestica cum mulieribus eodem
sub tecto mansione ? Postremò com-
munis hic aduersus tantam audaciam
licentiamque , tanquam oppidò de in-
continentiæ peccato suspectam, popu-
li conceptus, ex ipso videtur oriri lumi-
ne naturali : si modò penitusculè in-
trospicere velimus, qua deus opt. max.
humanum genus conditione architecta-
tus fuerit . Hanc siquidem conditionis
speciem quando olim quidam confide-
raret senior, audiamus, si placet, qua
eum oratione vsus fuisse scripserit b.
Sophronius, sicubi aliquos, quorum ca-
stimoniam deo erat consecrata, cum mu-
lieribus degere cerneret, talemque con-
uersationem dissipare niteretur: ne per
illiusmodi licentiam, ad eam aliquando,
quò natura inclinatur, deueniretur cor-
porum commixtionem . Filioli, inque-
bat, sal ex aqua est, & si appropinquaue-
rit aquæ, continuò soluitur & deficit.
Et monachus similiter ex muliere est.

E ij

Ita.

*Sophonius
in praxo
spirituali
ca. 217.*

Itaque si appropinquauerit mulieri, soluitur & ipse : atque in id deficit, vt iam monachus non sit. Copulatur quippe cum muliere, fitque geminus, qui iuxta nominis sui interpretationē, solus esse, & solus semper permanere debuerat. Est enim peculiare generi humano, quod in eo de carne masculi & costa, condita existat foemella. Cūque cætera animantia, non nisi certis quibusdam recurrentibus anni temporibus in coitum ardeat, solus homo utroque in sexu, omni die ad genialem valet congressum, ad eumque stimulis naturæ nullo non anni tempore incitatur. Vnde fit, vt nullo item non tempore, ab illicita sibi vehementer necesse habeant monachus, & sacerdos timere coitus appetitione, quodocumque cum mulieribus indiscretè conuersari præsumunt. Nec dissimilem in modum multo antè, eadem de cōsecratis commentatus fuerat virginibus s. Basilius, magnus ille theologus, nec minor philosophus. Totum naturali instinctu, appetit semper vt insit in suis partibus : ac partes reciproci per desiderium appetunt, vt insint in suo toto. Hinc fit, vt sicut mulier creata existit

*In lib. de
conseruā-
da Virgi-
nitatis
integri-
tate.*

stit de corpore viri : ita naturali vicissim appetitu vir & mulier vnum cōuenire in corpus, vnoque sibi inuicem coniungi in corpore, & cohærere desiderent. Atqui illiusmodi copulatio cū apud eos, qui se propter regnum cęlorum semel castrauerūt, nefas sit, vllum vt vnquam locum sortiatur: attamē, quod iam tristissimum scandalum est, putantur ilicò, quamlibet repugnante sanctitate voti, naturali talis coitionis concedere velle concupiscētię sacerdotes & monachi, mox vt foeminā sibi aliquam, ad cohabitādum, adiunxisse cernuntur. Neque enim tale cōtubernium qui vident in populo, animum sibi suum facilè inducere possunt, nos prolatarios cōtinentię professores, sic semel propter regnum cęlorum fuisse castratos: vt nō aliquando, in terra iterum corporum nostrorum, pristinus ille naturę vigor, & insitus coeundi appetitus, reuifescere queat: præsertim si ad commouēdam concupiscentiam, ex quotidiana foemellarum conuersatione, quotidiana cernantur non deesse suscitabula. Nimirum audierunt interdum, vel legerunt etiam, Leoni magno, & pontifici maxi-

mo, quando ei in festo paschæ mulier quædam manum, sacra in communionem, obiter osculata esset, talem dumtaxat per contactum quasi fortuitum, minimè certè affectatum aut cogitatum, adeo ardentem ilicò ad animam proserpsisse libidinis flammam: ut sibi ipse scandalizantem illam manum amputare vir sanctissimus non dubitaret: quo ita passionem indignam, non indigno plecteret supplicio, ipse sibi suus carnifex. Audierunt item, vel legerunt etiam, præter alia, s. Iacobum eremitam, tam cautum tamque rigidum castimoniam suam fuisse custodè: ut quando semel fortè fortuna, mulierculam quandam, necessario (ut quidem existimabat) sic urgente caritatis officio, altera saltem manuum suarum attingere cogeretur, attingere tamen noluerit, nisi alteram manum exporrectam teneret in igni, illiusque sic digitos exuri sibi permetteret. Et talem nihilominus virum, iam senem, posteaquam miraculis clarus, quinquaginta annis in sanctitate & iustitia deo fidelissimè seruiuisset in eremo, omnis continentie suæ, eadem in eremo, oppidò quam turpiter luctuo-

Sur. 23.
Iam.

luctuosissimum in puella quadam fecisse naufragium. Et quanam putatis in puella? Ipsa illa in filia sua quadam spirituali, quam recens, vno nempe aut altero antè die, per miraculum demoniaca liberauerat obsessione. Nouerūt præterea per foeminas similiter, nulla licet affectata familiaritate, in profundissimū nunquam obscœnitatis barathrum repente corruisse, & quidem fœdis cum essent conclusi carceribus, illos qui post variam thaumaturgiam, variumque miraculorum splendorem, ante sæua etiam tyrannorum ora, Christi nomen gloriose confessi erant. Denique, ne multa repetam, succurrit eis subinde & illa notissima diui Hieronymi, ipso de Hieronymo historia. O quoties ego ipse in cremo constitutus, & in illa vasta solitudine, quæ exusta solis ardoribus, horridū monachis præstat habitaculū, putabā me Romanis interessē delitijs? Sedebam solus: quia amaritudine repletus erā. Horrebant sacco deformia mēbra: & squalida cutis sitū æthiopicæ carnis obduxerat. Quotidiè lachrymæ, quotidiè gemitus. Et si quando repugnantem somnus im-

E iij

mi-

*S. Macar.
hom. 19.
& Ado.
in vita
S. Victo-
rini, epis.
& mart.
S. septēb.*

*Ad Euseb.
Stoch. de
eustod.
virgini-
tatis.*

minēs oppressisset, nuda humo, vix ossa
 cohærentia collidebam. De cibis & po-
 tu taceo: cùm etiam languentes, aqua fri-
 gida vtantur, & coctum aliquid accepisse,
 luxuria sit. Ille igitur ego, qui ob gehēna
 metum, tali me carcere ipse damnauerā,
 scorpionum tantum socius & ferarum,
 sepe choris intereram puellarum. Palle-
 bāt ora ieiunijs: & mens desiderijs æstua-
 bat in frigido corpore: & ante hominem
 suum, iam carne præmortua, sola libidi-
 num incendia bulliebant. Itaque hæc, &
 similis generis alia multa, dum recor-
 dantur populares, hēsitant, turbantur,
 atque mirantur, ecquo tandem modo
 nos triuiales dumtaxat, vixque triobola-
 res continentia custodes, nec sic, vt illi
 sancti dei homines, cum carne nostra bel-
 lantes, ignem quasi in sinu indefinenter
 gerere possimus, dum perpetuò focariā
 aliquam domi fouemus: & nihil interim
 vreremur vnquam, aut estuaremur. Quid
 quòd ex communi illo, quem nunc ex-
 posuimus, humane persuasionis conce-
 ptu, aduersus ipsum etiam dominum &
 saluatorē nostrū, vnicum illum virgini-
 tatis fontem, atque magistrum perfectis-
 simum,

simum, eundemque deum simul & hominē, nō dico æmulatores scribē & pharisei, sed ipsi eius beneuolētissimi amici, & discipuli, nescio quid (si fas est dicere) lubricitatis aliquando suspicari compulsi fuissent: nisi eos maiestatis notitia compecuisset? Sic enim illud ante nos intellexit, autor libri de singularitate clericorum, quod eum ad puteum, cū esset fessus de via, solum cum sola quapiā colloquentem offendissent foemina discipuli. Eodem modo eandem scripturam in opere suo, de bono vniuersali, intellexit Thomas Cantipratanus, diui Thomæ Aquinatis equalis. Mirabantur, inquit, discipuli de Christo, qui erat vt homo, ita & verè deus, & ideo ab omni suspicione remotus. Mirabantur autem, quòd cum muliere loqueretur. Quid ergo tibi faciendum est, o homo peccator, qui carnem gestas infirmam, & naturam infectam? Vtque in ore trium testium stet nobis hoc verbum: sic eundem scripturæ locum iam olim doctor græcus interpretatus fuerat, Euseb. episcopus Cæsariensis, de demonstratione euangelica lib. 3. cap. 10. Verba si forte requiras, sic

*De bono
vniuersali
lib. 2.
cap. 32.
par. 47.*

sic habent: Quum veteribus dictum fuisset, Non mœchaberis: dominus & saluator noster, Iesus Christus, suis edixit discipulis, quòd omnis qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, iam mœchatus est eam in corde suo. Vndè cū eum quodam tempore, propter multorum utilitatem atque salutem, necessariò cum Samaritana muliere colloquentem postea vidissent eius apostoli; mirati fuerunt, quòd cum muliere loqueretur. Nempe paradoxum quoddam, quantum alias nunquam, ea in re se videre arbitrabatur. Vndè quando alio postea tempore puellam quandam recens mortuam, diuinam suam per thaumaturgiam, reuocaturus esset ad vitam, cubiculum tunc, vbi mortue puellae iacebat cadauer, solus intrare noluit. Namque ad miraculi quidè quod attinet veritatem, & claram veritatis confirmationem, potuisset utique, vt solus miraculosum perpetrare opus, ita & solus ingredi conclauem, & quam omnibus planissimè constabat verè esse mortuam puellam, simulatque ad vitam resuscitasset, foras eam ex secreto cubiculo in publicum omnium producere conspectum. Verum vt pu-
dici-

dicitię quanta, quamque diligens, & circumspecta sit apud infirmos habenda ratio, suo ipsius nos doceret exemplo: noluit magnum illud facturum miraculum introire cubile, nisi matrem puellę, & patrem, tresque ex discipulis suis, testes sibi adhiberet apostolos, Petrum, Iacobum, & fratrem eius Ioannem. Quare, ait Ioannes Soarez, pontifex Conimbricensis, scriptor doctus, & pius, tu quoque similiter, quisquis es o Christi sacerdos, ne ad mortuam quidem accedas vnquam mulierem, nisi testibus comitatus benę idoneis. Etiam si miracula facias o homo, ne sic quidem ad foemina, quantumcumque illam mortificatam, ingredi vnquam pręsumas, nisi forte quinque; adhibeantur testes. Fragilis siquidem caro nostra, vt verã animę & corporis conseruare valeat integritatem, quintuplex requirit pręsidium, scilicet b. Petri fidei firmitatem, Ioãnis puritatem, Iacobi (qui luctator interpretatur) resistentiam, & patris intellectum, vtique rectum, & voluntatis (quę tanquam mater habetur) bonam inclinationem. Sic ille hac nostra nunc etate episcopus.

Quę

Tract.
106. in
Luc. cap.
8.

Que omnia, cum ita se habeant, dubita-
 mus adhuc fratres, iurene an iniuria, nos
 nostraque, non dico fortuita quedam cum
 mulieribus ad puteum colloquia, aut ra-
 ros etiam, & singulares ad eas accessus,
 sed ancillaria ista contubernia, vulgus ho-
 minum in incontinentiæ ausit trahere
 suspicionem? Dubitamus adhuc, iure an
 iniuria, nos nostrasque tales cum foeminis
 perpetuas cohabitationes, talibus non-
 quam audiamus ab eis proscindi dicte-
 rijs? Si non castè, saltem cautè. Nostra in-
 quam ancillaria contubernia, qui sumus
 mali, & ad omne malum nostrapte natu-
 ra propensi, quique semper & ubique li-
 bidinis scaturiginem nobiscum circum-
 ferimus in lumbis nostris? Sed ego vetu-
 lus sum, respõsabit iam quispiam ex mu-
 lierosis presbyteris: aut mea focaria, mea
 cara, & agapeta mea, vetula est, valdeque
 deformis. Dicas remedium esse amoris.
 Desierunt iam pridem hinc muliebria,
 inde virilia. Quæ hîc iam (cedo) species
 mali: quidue periculi: ecquod tali in co-
 habitatione scandalum: nisi fortè Phari-
 saicum, malitiosè acceptum, non datum,
 proptereaque contemnendum? Audia-
 mus

mus igitur quid ibidem idem subiungat autor, Thom. Cantip. Si iuuenis es, nulla securitas: si senex, experire in te cum illo qui dixit, Recede mulier: adhuc igniculus viuit. Quid de se sentiant iuuenes, nescio. Ego autē iā sexaginta annorū sum, vno minus: & vndique perstreptentibus malis, casum adhuc lubricitatis horresco. Similiter de se scribit magnus ille sui corporis castigatō, & iam senex Greg. Nazi. in carmi. Memor quoq; sum (addit Cantiprat.) facti, quod moderno tempore prope Cameracensem dioecēsin accidit. Quidam clericus, à pueritia coelebs & castus, post longum theologię studium, in solemnī, conuentualique ecclesia canonicatum est adeptus. Animarum ergo zelo ductus, prębendam pro parochiali ecclesia commutauit. In qua cum per septennium fructuosē multū, & laudabiliter laborasset, prædicationēque & exemplo animas Christo esset lucratus, quas diabolus conabatur auferre: accidit vt virgo sexagenaria, quę cilicium ipsius sacerdotis lauare, ac mundare solebat, sola sine teste vel focia, thalamum ingrederetur. Quid plura? Ad tam nefandum infortu-

li. 2. cap.
3. par.
48.

fortuniū res deuenit: vt ambo sacerdos,
 & mulier illa sexagenaria, antequam sepa-
 rarentur, diu seruato virginitatis & casti-
 tatis lilio priuarentur. Ex qua re mulier
 quidem iam sexagenaria, in tantum do-
 luit, vt præ nimia amaritudine, mortem
 acceleraret in planctu: sacerdos verò ex-
 pertus incognitum, in luxuria adhuc (vt
 credimus) vilissimus perseuerat, iuxta il-
 lud poëticum: Vt canis à corio nūquam
 absterrebitur vncto: vel quod melius ora-
 cularis nobis refert scriptura, Homini
 fornicario omnis panis dulcis: non fati-
 gabitur transgrediens vsq; in finem. Au-
 diamus quemadmodū cū libros suos
 scriberet b. Augustinus aduersus Iulia-
 num, nunciatum tunc ille sibi fuisse te-
 stetur, senem quendam octoginta qua-
 tuor annorum, postquam religiosè cum
 coniugè religiosa vinginti quinq; vixisset
 annis continenter, tam sera tandē æta-
 te, & post tot annorum continentiam,
 ad libidinis sibi oblectamenta, foemi-
 nam quandam emisse lyristriam. Adeo
 non erat de nihilo, quod qui sanctam
 Susannam constuprare conati sunt ne-
 bulones, eos senes fuisse commemora-
 uerit

Eccli. 23.

*li. 3. cap.
11.*

Dan. 13.

uerit scriptura sancta : & Salomonis ^{3. reg. 11.}
 cor tūc per mulieres fuisse deprauatum,
 quando iam consenuisset: quodque apo-
 stolus Paulus, per episcopum Titum, etiā ^{Tit. 2.}
 senes de præstanda tuendâq; moneri vo-
 luerit pudicitia, seu castitate: ne in aliena
 iâ ætate (ait ibi d. Hieron.) turpiter adhuc
 libidini vacare viderentur. Quod si exci-
 piat ancillariolus sacerdos, talia non nisi
 rara esse exempla: subijcio ego, rara forsi-
 tan esse, talibus quidem hominibus, au-
 ditu: at non item alijs euentu. Nisi enim
 persèpe in vetulis, effœtisq; corporibus,
 iuuenilis adhuc flagraret ignis libidinis:
 nūquā scripsisset b. Hieronymus, agēs de
 vitandis suspectis contubernijs, in nullis
 ætatibus tutam esse libidinem: nunquam
 ad territādū senes, sic de vetulis quidā ad
 aures cuiusdam vetuli satyricus cecinisset
 poëta. Concumbunt græcè: dones tamē ^{Iuuenal. Sat. 6.}
 ista puellis. Tune etiam, quam sextus &
 octogesimus annus pulsât, adhuc græ-
 cè: Non est hic sermo pudicus in ve-
 tula, quoties lasciuum interuenit illud
 Ζωνὴν καὶ ἄσυχον, modò sub lodice relictis
 vteris in turba. Quod enim non excitat
 inguen (quasi diceret siue iuuenile, siue
 seni-

SUP. 19.
1001j.

De bono
uniuersa-
li li. 2.
cap. 30.
part. 12.

fenile) vox blanda atq; nequam? digitos
habet. Sed ne quid nimium: digito com-
pescio labellum. Sic s. Romualdum, abba-
tem, in grauissimam legimus, apud disci-
pulos suos, tunc incontinentię venisse
suspicionem, quando iam plüsqvam cē-
tenarius esset, deque illiusmodi crimine
vt faceret satis, multorum mensium cō-
pulsus fuisse subire pœnitentiam. Sic
Thomas postea Cantip. varijs ille in locis
(cū viueret) sacramenti pœnitentię ad-
ministrato, non rarò, sed frequenter, per
confessionis se experientiam cognouisse
scribit, homines octogenarios, & cente-
narios, vitiosa adhuc contra naturam li-
bidine inuolutos teneri. Nec dissimilia, si
rectè memini, sua de experientia, testata
nobis reliquit Ioānes Gerson, vniuersita-
tis Parrisiensis cancellarius. Quod si ergo
tam decrepita ætas, iamque capularis, in
libidinem frequenter contra naturam,
Sodomitarum, & mollium spintriarum
more, ardere nihilominus cognoscitur:
quid hîc quęso ad excusationis speciem,
vulgarium nobis vetularum, & vetulo-
rum obtēditur peplum? An non (quod
pudor vix inuitum dicere finit) contra
natu-

naturam, immundo sic instigante spiritu
 Asmodæo, in bruta quandoq; peccatur,
 & valdè deformi vitula? An exempla hîc
 nobis, & quidem publica, desunt? Quid
 ni igitur vehementer timeamus, ne (codẽ
 præsertim prunas incendẽte spiritu) mul-
 to citiùs secũdum naturam, in congene-
 realiqua peccetur vetula? Certè teste Cy-
 priano, in talibus tanto peccatur facilius
 licentiusq; , quanto secretius, & securiùs
 speratur fore delictũ: quantoque minùs,
 humani pudoris & supplicij, talium ex
 copula, timeri solet periculum. Scilicet
 quamuis mortuum sit corpus (ait post d.
 Hieronymum b. Thomas Aquinas) viuit
 tamen diabolus, & spirat semper, nec vn-
 quam senescit, aut frigescit. Hic ille est,
 qui artificio suo sic vetulas depingit mu-
 lieres, atque venustat, sicque deformes
 nouit mangonifare anus: vt cæcutienti
 cupidini, & iuuenes satis, & satis estimen-
 tur formosæ. Ecce igitur expositam nũc,
 quam pleriquẽ clerici agnoscere in mo-
 ribus suis detrectant speciem mali, quãdo
 fœminarum sibi cohabitationẽ indulgẽt.
 Quapropter cùm hæc ita se habeant, sit-
 que nefas non minimum, quòd de sacer-

*De fruga
 clericis.*

*De puri-
 tat. com-
 scien. ca. 14.*

F

doti-

dotibus, qui lux debent esse mundi, & sal-
 terre, indefinenter & passim tam impro-
 bè sentiat populus, vt contra sanctissimā
 voti religionē, corporum eos, & animo-
 rum suorum suspicetur polluere castita-
 tem: iure diuino tantum scandalum de
 medio submouere compelluntur. Quia
 verò scandalum, partem non minimam,
 ex licentiosa nimis cum fœminis oritur
 cohabitatione, vt iam demonstraui-
 mus: consequēs profectò est, vt propter amo-
 rem proximorum, illum speciatim tolle-
 re properent lapidem offensionis. Vnde
 Gerardus ille magnus, per quem virum,
 cū viueret in terris, multa & magna deus
 operatus fuit, dicere non dubitauit, quòd
 sacerdos aut clericus, cum muliere habi-
 tans secundum iura prohibita, etiamsi
 nihil mali agat cum ea, mortaliter tamen
 peccet, vel ex eo, quod det alijs scandali
 grauis occasionem. Dura quidem sentē-
 tia: sed quam ego à nullo postea doctore
 reprobata esse commemini, approbatā
 teneo à sancto Dionysio Carthusiano,
 doctore ecstático. Nec mirum. Nam si
 Christus dominus, ipsa illa incommuta-
 bilis & prima veritas, satius esse pronun-
 ciauit

*Dionys.
 Carth. de
 vita &
 regim.
 archid.
 ca. 22.*

ciauit, per molam asinariam collo alligatam, demergi in profundum maris : quã vt quis vel vnum quẽpiam istorum scandalizet pusillorum, qui credunt in eum: ecquid tandem illorum de facto, factique pertinaci ominandum nobis restabit cõ-
 tinuatione, qui sacerdotes cum sint, & salus populi propterea esse debeant, illi ipsi per anomalam vitę suę compositionem, non vnum aliquem pusillum aut alterũ, sed ipsam continuò pusillorũ scandalizant, & scandalizare pergunt communitatem? Quid cogitandum aliud, quàm quod iudicium durum maneat eos, qui præsumunt: & potentes sint potenter passuri tormenta? Etsi enim pleraq; ex ijs, quæ ^{Sap. 6.} huc vsque disseruimus, laicorum quoq; suo quodam modo, contingunt familias: tanto tamen peculiarius spectant ad clericos, eosdemque grauius vrgent omnia, quanto ex eorum libidinoso lapsu, aut fama decolorata, nocētius semper, quàm ex laicorum ruina, solet in ecclesia Christi excitari scandalũ, & maius eius ad rēpub. redire detrimentum. Apud laicos, ancillarum contubernium, multiplex excusat & tuetur necessitas: propter quã

F ij fit,

fit, vt ille qui tentat, non tantum ibi semper, quantum potest & vult, tentare miseris permittatur mortales. Apud clericos quia eadem necessitatis causa non est: neque enim habent (verbi causa) aut vero habere possunt vxores, vel infantes, quos domi suae educunt liberos, masculos aut foemellas: non similiter eis, eorumque, talibus quidem in contubernijs, deus ad opitulandum concurrit familiaribus. Quin potius sicut isti sine vlla deum necessitate quasi tentare velle videntur: ita diabolicis ille vicissim tentamentis facilius eos citiusque, sibi & viriculis suis relictos infirmis, succumbere iusto suo iudicio permittit. Et quanto clerici, postquam perpetuam semel continentiam voverunt, peccant grauius & nocentius, si cadere contingat, quam laici: quantoque eos magis quam laicos, daemones cadere gestiunt, & vt cadant, magis etiam sollicitare gaudent: tanto utique solertiùs ipsi quam laici, omnia omnino euitare semper debent cadendi pericula, ad maiorem tamen dei gloriam, tum proximorum edificationem, tum suam ipsorum etiam salutem. Verum iam tempus est ad mensam vt procedamus

secun-

secundam: ne hîc nimis alioqui desideamus diu.

S E R M O
QVARTVS.

HActenus, viri ornatissimi, lautè, vt auribus percepistis, & opiparè omnia. Sequitur vt varium istū, & splendidum aliorum post apparatus hominum doctissimorum, nos quoque nunc nostrum, hanc ad refectionem spiritualem, ferculum aliquod proferre incipiamus. Quocirca ad tertium, vt promisimus, progrediamur locum, ibique de quæstione proposita, illi quid sentiāt, quos patres quotidie appellamus, arrectis auribus, & vt filios decet obsequētes, attentis etiam animis audiamus: quancquā ex ijs, quæ superioribus locis obiter producta sunt, eorum sententiam, quænam sit, haud difficulter odorari licuerit. Ac primum quidem conuertamus nos, si placet, ad sanctos, Antonium, Basiliū, August. Benedictum, Bernardum, Brunonem, Celestinū, Dominicū, Franciscū, Ioannem Matan, & Franciscum Valesiū

F iij

Tri.